

Sidney Lumet

**COM ES FAN
LES PEL·LÍCULES**

Traducció d'Ada Arbós

V I E N A
E D I C I O N S

Primera edició: gener del 2019

Títol original: *Making Movies*

© 1995 by Amjen Entertainment

Aquesta traducció ha estat publicada amb permís d'Alfred A. Knopf,

segell del grup editorial Knopf Doubleday, que forma part

de Penguin Random House, LLC

© de la traducció: Ada Arbós Bo, 2019

© de les característiques d'aquesta edició:

Viena Edicions

Còrsega, 307 entresol 2a – 08008 Barcelona

Tel. 93 453 55 00 – viena@vienaeditorial.com

www.vienaeditorial.com

ISBN: 978-84-949066-9-5

Dipòsit legal: B 29580-2018

Disseny de coberta: Andy Noguerón

Fotocomposició: Alfa

Impressió i enquadernació: Romanyà Valls

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Qualsevol forma de reproducció, distribució,
comunicació pública o transmissió d'aquesta obra només
pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars,
llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreueu-vos a CEDRO
(www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar
fragments d'aquesta obra.

ÍNDEX

<i>Pròleg</i>	11
1. EL DIRECTOR. La millor professió del món	15
2. EL GUIÓ. Són necessaris els guionistes?.....	43
3. L'ESTIL. La paraula més mal emprada després de <i>amor</i>	67
4. ELS ACTORS. Pot ser tímid un actor?	79
5. LA CÀMERA. La teva millor amiga.....	97
6. LA DIRECCIÓ ARTÍSTICA I EL VESTUARI. És cert que Faye Dunaway es va fer arreglar una faldilla per setze llocs diferents?.....	119
7. RODEM LA PEL·LÍCULA. Per fi!	131
8. EL COPIÓ. L'agonia i l'èxtasi	167
9. LA SALA DE MUNTATGE. Per fi, sol.....	179
10. EL SO DE LA MÚSICA. El so del so	205
11. LA MESCLA. L'única part avorrida de fer pel·lícules —	223
12. LA CÒPIA ZERO. Ja tenim la criatura aquí	231
13. L'ESTUDI. Tot el que hem fet és per a això?.....	237
<i>Pel·lícules dirigides per Sidney Lumet</i>	261

PRÒLEG

Una vegada vaig preguntar a Akira Kurosawa per què havia triat un enquadrament concret per a una escena de *Ran*, i ell em va respondre que si hagués tirat la càmera dos centímetres a l'esquerra, hauria sortit l'edifici de Sony en un costat, i que si l'hagués mogut dos centímetres a la dreta, s'hauria vist l'aeroport (cap de les dues coses corresponia al període històric de l'argument). És a dir, que només la persona que ha fet la pel·lícula sap per què ha pres totes i cada una de les decisions que desemboquen en la seva obra. N'hi ha de tota mena, des dels condicionaments del pressupost fins a la inspiració divina.

Aquest llibre tracta de la feina que hi ha darrere de cada pel·lícula. I com que la resposta de Kurosawa era la pura veritat, aquí parlaré d'aquelles que he dirigit jo, perquè, com a mínim, sé exactament què em va portar a prendre cada decisió creativa.

No crec que hi hagi una manera bona i una de dolenta de dirigir pel·lícules, jo només descriuré com treballa jo. Els estudiants de cinema agafeu-ho tot; o agafeu-ne el que vulgueu i llenceu la resta; o llenceu-ho tot directament. Per a uns quants lectors, potser el llibre us compensarà les molèsties que us hagi pogut causar algun rodatge en el trànsit o al vostre barri durant tota una nit. Nosaltres sabem el que ens fem, sí, encara que

sembla que no. Encara que pugui semblar en alguns moments que només ens passem amunt i avall, estem treballant. Per a tots els altres lectors, miraré d'explicar tan bé com pugui com es fan les pel·lícules. És un procés complex tècnicament i emocionalment. És art. És negoci. És devastador i és divertit. És una manera magnífica de viure.

També vull advertir del que no diré en aquest llibre: no hi ha cap revelació personal, a part dels sentiments que sorgeixen de l'exercici de la nostra professió (no hi ha taffereries sobre Sean Connery o Marlon Brando), perquè jo aprecio la majoria de persones amb qui he treballat i la nostra feina és necessàriament un procés íntim, per això respecto les seves dèries i la seva idiosincràsia, i estic segur que elles respecten les meves.

Finalment, vull demanar als lectors que em perdoneu, perquè quan vaig començar a fer pel·lícules les úniques feines que es donaven a les dones eren les de secretària de rodatge o en el procés de muntatge. Això ha fet que quan penso en un equip de rodatge m'imagini bàsicament homes. De fet, encara ara hi són més predominants que les dones. Per això vaig agafar el costum de parlar-ne en masculí. Els termes *actriu* o *autora* sempre m'han semblat condescendents. La professió és la mateixa, oi? Per tant, jo sempre faig servir el masculí com a genèric. En moltes pel·lícules que he fet hi surten policies abans que les dones tinguessin una presència significativa a les forces de seguretat, per això als meus càstings hi ha majoritàriament homes. Pensem també que la meua primera pel·lícula es deia *12 Angry Men* (*Dotze homes sense pietat*). En aquell moment les dones podien excusar-se de formar part d'un jurat pel sol fet de ser dones. El meu genèric masculí gairebé sempre fa referèn-

cia tant als homes com a les dones. La majoria de la gent que treballa en el cinema actualment ja ha crescut en un món més igualitari. Tant de bo que ja mai més s'hagi de demanar perdó per això com ara ho faig jo.

4 ELS ACTORS

POT SER TÍMID UN ACTOR?

Mirem de deixar de banda tots els conceptes previs que tenim sobre els actors: que són tots iguals, uns ximpls, uns consentits, que cobren massa, que són uns obscessos sexuals, uns egoistes, temperamentals, etc., etc. Els actors són una part molt important de qualsevol pel·lícula. Molt sovint són la raó per anar al cinema (ja m'agradaria que el teatre tingués estrelles amb seguidors tan lleials). I són artistes de l'espectacle, i els artistes de l'espectacle són gent complexa.

A mi m'encanten els actors; m'encanten perquè són valents. Perquè per fer-ho bé t'has de revelar a tu mateix. Un músic comunica els seus sentiments a través d'un instrument, un ballarí amb els moviments del cos. El talent d'actuar consisteix a comunicar immediatament al públic els pensaments i els sentiments de l'actor. En altres paraules «l'instrument» de l'actor és ell mateix. Fa servir els seus sentiments, la seva fisonomia, la seva sexualitat, les llàgrimes, el riure, la ràbia, el romanticisme, la tendresa, la maldat i ho posa tot davant de la pantalla perquè tothom ho vegi. I això no és gens fàcil; de fet, sovint és força dolorós.

Hi ha molts actors que poden imitar la vida de manera brillant. Tots els detalls són correctes, ho observen tot molt bé i ho reproduïxen a la perfecció, però llavors hi falta una cosa, que el personatge tingui vida. Jo no vull que algú em reproduïxi la vida davant de la càmera, vull que creï vida. I la diferència recau en la revelació personal de l'actor.

Ja he dit que admiro molt el que Paul Newman ha fet amb la seva vida, que és un home honorable. Però també és un home molt reservat. Ja havíem treballat junts a la televisió, i a principis dels anys cinquanta vam fer una petita escena junts en un documental sobre Martin Luther King, o sigui que, quan ens vam trobar per fer *The Verdict*, de seguida ens vam sentir tots dos molt còmodes l'un amb l'altre. Al cap de dues setmanes d'assajos, vaig fer fer una lectura integral del guió (una lectura integral és un assaig de tot el guió sencer, sense parar entre escenes). No hi va haver res gaire greu; de fet, tot semblava anar bastant bé, però ho trobava una mica pla. Quan vam acabar, li vaig dir al Paul que es quedés un moment. Li vaig dir que tot i que en general feia molt bona pinta, encara no havíem arribat al nivell emocional que tots dos sabíem que tenia el guió de David Mamet. Li vaig dir que la seva caracterització estava bé, però que encara no havia evolucionat cap a una persona viva de veritat i que si tenia algun problema. Ell em va contestar que encara no se sabia el paper de memòria i que quan se'l sabés tot fluïria molt millor. Jo li vaig dir que no pensava que fos això, sinó que hi havia un aspecte del personatge de Frank Galvin que encara no havia sortit. També li vaig dir que no volia envair la seva intimitat, perquè que ell era l'únic que podia triar si ensenyava o no aquella part del personatge i, per tant, aquell aspecte d'ell mateix. I que jo no el podia ajudar a decidir-ho.